

Nr 104.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lån till föreningen för skidlöpnings främjande i Sverige för utbyggnad av turiststationen Högfjället vid Storlien m. m.; given Stockholms slott den 1 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Leo anför:

I en till järnvägsstyrelsen ställd och av styrelsen med eget utlåtande den 11 januari 1934 till Kungl. Maj:t överlämnad skrift har *föreningen för skidlöpnings främjande i Sverige* — i det följande benämnd Skidfrämjandet — hemställt om utverkande, att ett lån av statsmedel å 350,000 kronor på vissa närmare angivna villkor ställdes till föreningens förfogande för en planerad utbyggnad av Storliens turiststation.

Innan jag närmare redogör för ifrågavarande framställning torde jag få lämna några upplysningar rörande Skidfrämjandet och Storliens turiststation.

Skidfrämjandet, som för närvarande har omkring 23,000 medlemmar, har som mål att inom Sverige verka för skidlöpningens utbredande. Detta mål söker föreningen vinna bland annat genom att främja vinterturistväsendet samt bedriva upplysnings- och propagandaverksamhet genom årsboken »På skidor», film och föredrag.

Genom donation bekom föreningen i december 1927 med full äganderätt samtliga 1,200 aktier om tillhoppa nominellt 120,000 kronor i aktiebolaget Storliens högfjäll, vilket bolag är ägare till det s. k. Storliens fjällhemman ($\frac{1}{4}$ mantal skatte nr 1 Storlien i Åre socken) på omkring 8,000 tunnland med därå uppförda »Skidfrämjandets turiststation Högfjället» med flera byggnader. Aktierna äro numera i föreningens räkenskaper upptagna till ett värde av 1,200 kronor, vilket motiverats med att aktierna för Skidfrämjandets räkning icke kunna realiseras eller i stort sett giva någon avkastning. Enligt donationsbrevet böra nämligen dessa aktier samfällt förbliva Skidfrämjandets egendom och icke avyttras eller å annan överlätas samt företaget bedrivs så, att tillträde till dess pensionat i största möjliga utsträckning står öppet för personer av olika yrken och stånd.

I anslutning till föreskrift i donationsbrevet, att donationen skall skötas oberoende av föreningens övriga affärer och icke får med dem sammanblandas, har Skidfrämjandet beslutat, att aktiebolaget Storliens högfjäll skall bestå som ett föreningens dotterföretag under form av aktiebolag. Då donationen lämnades, var bolaget praktiskt taget skuldfritt. Sedermera hava under åren 1928—1933 bolagets anläggningar högst avsevärt moderniserats och utvidgats. Kostnaderna härför samt för omfattande underhållsarbeten hava bestritts dels genom att mot säkerhet av i fastigheten in-tecknade skuldebrev upptagits lån å 110,000 kronor, dels genom utgivande av preferensaktier för sammanlagt 125,000 kronor, dels ock genom ett av föreningen till bolaget lämnat förlagslån, som den 31 augusti 1933 uppgick till 20,000 kronor. Föreningen och bolaget tillhöriga byggnader och inventarier i Storlien äro genom femårigt avtal brandförsäkrade för 770,000 kronor. Föreningen är ägare till preferensaktier till nominellt 10,000 kronor.

Preferensaktierna berättiga till $6\frac{1}{2}$ procent ackumulativ utdelning med företrädesrätt framför stamaktierna men medföra icke rätt till utdelning därutöver. Vid bolagets eventuella upplösning äga preferensaktierna företrädesrätt framför stamaktierna till återbekommande av aktiernas nominella belopp och eventuellt bristande utdelning. Preferensaktierna må av bolaget genom nedsättning av aktiekapitalet kunna inlösas antingen med anlitande av vinstmedel, sedan erforderlig avsättning skett till reservfond och preferensaktieägarna erhållit sin utdelning, eller med anlitande av gåvomedel. Vid bolagsstämma har stamaktie en och preferensaktie en tredjedels röst.

I förutberörda skrift har Skidfrämjandet redogjort för utvecklingen av turistfrekvensen i Storlien, särskilt i vad angår föreningens verksamhet.

Av denna utredning framgår, bland annat, att antalet dags- och dygnsgäster, som under den fyra månader långa vintersäsongen besökt Storlien, från år 1929 till år 1933 ungefär fördubblats från omkring 1,550 till omkring 3,100. Antalet belagda bäddar har under samma tid ökat från omkring 9,200 till omkring 17,200 eller med över 85 procent. Antalet för turister — fränsett skolungdom — disponibla, inom föreningens lokaler befintliga bäddar har ökat från 110 år 1928 till 200 år 1933.

Skidfrämjandet har under hänvisning till dessa siffror framhållit, att antalet besökande enligt dess uppfattning skulle kunna ökas avsevärt, därest erforderligt kapital för nybyggnader kunde uppbringas. Samtliga föreningens logimöjligheter för vinterhögssäsongen 1934 vore redan upptingade, och en mängd gäster hade anmält sig som reserv att ifrågakomma vid eventuella återbud; förfrågningar i ständigt stigande antal från utlandet — företrädesvis Danmark, England och Holland — hade i regel måst besvaras nekande. Under de senare årens vinterhögssäsong hade antalet turister och skolungdom i Storlien uppgått till 1,000 å 1,200 personer per dag, av vilka en del bott i sovvagnar, uppställda på Storliens bangård. Av de sålunda i Storlien inkvarterade personerna kunde för närvarande högst 800 utspisas genom Skidfrämjandets och högst 400 genom järnvägshotellets försorg. Antalet besökande i Storlien kunde sålunda icke ökas, därest ej utspisningsmöjligheterna samt sällskapslokalerna därstädes samtidigt ökades.

På grund av nu angivna förhållanden har Skidfrämjandet framlagt förslag om beredande av logi- och utspisningsmöjligheter för ytterligare cirka 200 personer genom uppförande dels av två byggnader av trä med logementsförläggning i hytter, dels av en byggnad innehållande kök, matsalar och sällskapsrum för nämnda antal personer. Beträffande den närmare utformningen av nybyggnadsförslaget hänvisar jag till handlingarna i ärendet. Enligt företedda kostnadsberäkningar skulle dessa byggnader vid nuvarande löne- och materialprisnivå draga en kostnad av 350,000 kronor, inberäknat erforderliga s. k. hotellinventarier samt invändiga vatten- och avloppsledningar. Utvändiga vatten- och avloppsledningar, dränerings- och vägarbeten m. m. har föreningen tänkt sig få utförda genom statens arbetslöshetskommission. Eventuellt erforderligt bidrag till dessa arbeten ävensom kostnaderna för övrig inventarieanskaffning skulle bestridas av föreningens egna medel.

Beträffande finansieringen av nybyggnadsföretaget har Skidfrämjandet anfört huvudsakligen följande:

Enligt verkställda beräkningar skulle nettointkomsten av de nytillkomna platserna bliva cirka 15,000 kronor per år. Från detta belopp måste dock dragas cirka 4,500 kronor, vilka åtginge för nedskrivning av värdet på inventarierna. Enligt denna kalkyl skulle således förutnämnda kapital, 350,000 kronor, vid nu förutsebar besökandefrekvens kunna förräntas allenast med 3 procent.

Det vore måhända möjligt att under vinterhögssäsongen något höja helinackorderingspriset, men en dylik höjning skulle stå i strid med donationsbrevet, i vilket det önskemålet uttalats, att turiststationen i största möjliga utsträckning borde stå öppen för personer av olika yrken och stånd.

Då det vore uppenbart, att statens järnvägar hade ett mycket stort ekonomiskt intresse av att en större allmänhet bereddes tillfälle att komma till denna plats, syntes det Skidfrämjandet vara tänkbart, att statens järnvägar skulle vara hågade att bidra till byggnadsplanernas förverkligande. Skidfrämjandet föresloge alltså, att ett belopp av 350,000 kronor ställdes till dess förfogande i form av ett lån mot säkerhet av inteckningar, till förmånsrätten närmast efter penninginteckningar för 110,000 kronor med ränta, i aktieföretaget Storliens högfjälls fastighet i Storlien med därå uppförda byggnader. Detta lån skulle för-

räntas med 4 procent och amorteras med 2 procent årligen, d. v. s. med inalles 21,000 kronor årligen. Då vid nuvarande beräkningsbara besökandefrekvens endast 10,500 kronor årligen kunde beräknas stå till Skidfrämjandets förfogande för ränta och amortering av byggnadskostnaderna, hemställde Skidfrämjandet, att statens järnvägar för ifrågavarande nybyggnader måtte vidkännas hälften av denna kostnad eller 3 procent å lånebeloppet. Skidfrämjandet skulle således, räknat från den dag byggnaderna kunde tagas i bruk, till statens järnvägar årligen erlägga 10,500 kronor såsom ränta och amortering.

Järnvägsstyrelsen har i sitt utlåtande framhållit, att ett bifall till framställningen vore väl förenligt med statens järnvägars trafikekonomiska intressen. Styrelsen har vidare erinrat, att med den beläggning, som förefunnits under de senaste vintrarna, inkvarteringsmöjligheterna i Storlien vid flera tillfällen varit till fullo utnyttjade och att man måst tillgripa den ur många synpunkter icke tilltalande anordningen att ställa ett stort antal sovvagnar till förfogande såsom logement. Det vore givet, att också järnvägsstyrelsen önskade med hänsyn till den trafikerande publiken i möjligaste mån komma ifrån denna nödfallsutväg. Även utspisningsmöjligheterna hade tidvis varit synnerligen ansträngda. Trots den betydande ökningen av förläggningsmöjligheterna hade ändock ett stort antal resande måst avvisas på grund av bristande utrymme.

Beträffande det tilltänkta byggnadsföretaget och dess finansiering har järnvägsstyrelsen i övrigt anfört huvudsakligen följande:

Den angivna annuiteten av 6 procent av det sökta lånet eller 21,000 kronor innebär med en räknemässig räntefot av 4 procent — den statens järnvägar har att garantera sina pensionsfonder — en amorteringstid av 28 år. Under dessa år skulle statens järnvägar alltså påtaga sig en utgift av högst 10,500 kronor årligen. Detta belopp är visserligen ej obetydligt, men med hänsyn till de stora ekonomiska intressen, statens järnvägar hava av trafikens på Storlien utveckling, framstår det som relativt ringa, och styrelsen har ansett detsamma väl försvarbart, då ju anläggningen ifråga, med de möjligheter till gradvisa utvidgningar den erbjuder, otvivelaktigt kommer att vara av mycket stor betydelse för den framtida utvecklingen av persontrafiken på Storlien, gällande detta, bland annat, inkomstbringande långresor från södra Sverige och Danmark, där intresset för skidåkning under senare år varit i starkt stigande. Uppenbarligen är det då av stor vikt, att det finnes ordnade goda förhållanden för de resandes uppehåll även på en sådan punkt som Storlien, där privat bebyggelse praktiskt taget saknas.

Det är ju ock synnerligen vanligt, att kommunikationsföretag på dylikt sätt intressera sig i eller stödja hotell- och restaurangföretag, vilka möjliggöra uppdragandet av en större resandetrafik. För en statens järnvägars mellankomst i detta fall talar då också särskilt att, som nämnts, på platsen ej finnes annan bebyggelse än statens järnvägars egen och Skidfrämjandets och att alltså utrymme för andra företagare saknas för att som på andra turistplatser i Jämtland och Härjedalen genom privat företagsamhet få reselivets behov av inkvarteringsmöjligheter på ett tillfredsställande sätt tillgodosedda. Härtill kommer, dels att framställningen avser ett byggnadsföretag av den storleksordning, att det under nu rådande arbetslöshet kommer att bereda arbetstillfälle åt många personer, dels av föreningen berörda fördelar, vilka falla på andra områden än kommunikationsväsendets.

Vad beträffar finansieringen, vill styrelsen framhålla att, eftersom det gäller en tillfällig investering, berörda lån synes vara av natur att, i likhet med anlagen till egnahemsverksamheten vid statens järnvägar, lämpligen böra ut-
anordnas av statens järnvägars rörelsemedel.

Vad åter beträffar den annuitet av 10,500 kronor, med vilken statens järnvägar skulle bidra, synes det styrelsen — vid det förhållandet att under de båda senaste åren en utdelning av 6½ procent lämnats preferensaktieägarna — böra förutsättas och fordras, att under den tid, amorteringen av lånet pågår, statens järnvägars annuitet minskas dels med ett belopp, motsvarande den utdelning utöver 5 procent, aktieägarna framdeles skulle kunna erhålla å preferensaktierna i aktiebolaget Storliens högfjäll, dels med den utdelning föreningen framdeles må erhålla å sina stamaktier i bolaget, i båda fallen avseende det år, under vilket beslutade utdelningar få lyftas.

På grund av vad sålunda anförts har järnvägsstyrelsen hemställt om Kungl. Maj:ts bemyndigande *dels* att av tillgängliga rörelsemedel lämna Skidfrämjandet ett lån å 350,000 kronor för den planerade utbyggnaden av Storliens turiststation på i huvudsak här angivna villkor — varvid styrelsen dock förutsatt, att föreningen medger styrelsen sådant inflytande ifråga om anläggningens skötsel genom representation i föreningens och i aktiebolaget Storliens högfjälls styrelser och revision, som av styrelsen kan komma att påfordras — *dels ock* att, under den tid amorteringen av detta lån kommer att pågå, av trafikmedel för ändamålet tillskjuta ett bidrag av högst 10,500 kronor årligen.

Slutligen har styrelsen meddelat, att en framställning i liknande syfte som Skidfrämjandets här förevarande möjligen vore att förvänta även från svenska turistföreningen för genomförande av en synnerligen trängande ombyggnad och utvidgning av denna förenings turiststation i Abisko, på vilken plats icke heller något privat bebyggelse och företagsamhet till stöd för reselivet vore att beräkna.

Utredningen i ärendet giver vid handen, att med det växande intresset för vinteridrott turisttrafiken till Storlien under senare år ökats så, att åtminstone under vissa tider av vinterhalvåret möjligheterna att där mottaga turister äro utnyttjade till bristningsgränsen, på grund varav talrika, ofta långväga besökande måste avvisas. Den föreliggande framställningen avser, att statens järnvägar skulle, med hänsyn till sitt intresse av en ökad resandetrafik, genom lån samt genom visst bidrag till förräntning och amortering möjliggöra för Skidfrämjandet att utföra en för tillgodoseende av sålunda föreliggande lokalbehov planerad utbyggnad av turiststationen Högfjället vid Storlien.

Den form av understöd, som här ifrågasättes, innebär närmast en ekonomisk samverkan mellan vederbörande turistorganisation och statens järnvägar i syfte att främja bägge parternas intressen. Den verksamhet, Skidfrämjandet utövar, synes i och för sig vara värd uppmuntran från det allmännas sida. Enär, efter vad jag inhämtat, det icke är möjligt för Skidfrämjandet att utan bidrag i någon form av det allmänna genomföra den planerade utvidgningen av sin verk-

Departements-
chefen.

samhet och då statens järnvägar hava ett direkt, icke obetydligt intresse av att denna utvidgning kommer till stånd, har jag i likhet med järnvägsstyrelsen funnit mig böra förorda, att sådant bistånd lämnas.

Det ifrågasatta lånet har föreslagits skola utgå med hela det för själva byggnadsföretaget beräknade beloppet, 350,000 kronor. Mot detta belopp har jag icke funnit något att erinra. Då det här gäller en tillfällig investering torde lånet, för vilket inteckningssäkerhet i här omförmälda fastighet skulle ställas, lämpligen böra, såsom järnvägsstyrelsen påpekat, utanordnas av statens järnvägars rörelsemedel.

Vad Skidfrämjandet anfört rörande eventuellt utförande genom statens arbetslöshetskommission av vissa lednings-, dränerings- och vägarbeten m. m. torde icke i nu förevarande sammanhang påkalla något yttrande.

För lånet har föreslagits en annuitet av 6 procent eller 21,000 kronor, vilket med en räntefot av 4 procent — motsvarande vad statens järnvägar hava att garantera sina i rörelsen utnyttjade pensionsfonder — innebär en amorteringstid av 28 år. Av nämnda belopp skulle enligt de framlagda beräkningarna merinkomsterna av den utvidgade rörelsen kunna täcka hälften, 10,500 kronor, under det att återstoden förutsatts skola täckas genom bidrag av statens järnvägar. Järnvägsstyrelsen har tillstyrkt detta förslag, dock med den ändringen att statens järnvägars bidrag till annuiteten skall minskas dels med ett belopp motsvarande den utdelning utöver 5 procent, aktieägarna under respektive år skulle kunna erhålla å preferensaktierna i aktiebolaget Storliens högfjäll, dels med den utdelning föreningen under samma år kunde erhålla å sina stamaktier i bolaget. Till vad järnvägsstyrelsen sålunda föreslagit giver jag min anslutning.

Såsom villkor för lånet torde böra uppställas — förutom lämnande av förberörda inteckningssäkerhet — att bolaget tecknar borgen såsom för egen skuld. I övrigt erforderliga bestämmelser torde få meddelas av Kungl. Maj:t; bland dessa torde böra ingå, att i fråga om anläggningens skötsel järnvägsstyrelsen skall genom representation i föreningens och aktiebolaget Storliens högfjälls styrelser och revision tillförsäkras sådant inflytande, som av järnvägsstyrelsen kan komma att påfordras.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i det föregående anförts och i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas, må

dels till föreningen för skidloppningens främjande i Sverige för utbyggnad av turiststationen Högfjället vid Storlien av statens järnvägars rörelsemedel lämnas ett lån av 350,000 kronor,

dels ock under den tid, amorteringen av sagda lån pågår, till annuitetens bestridande tillskjutas ett årligt bidrag av högst 10,500 kronor, att utgå av statens järnvägars trafikmedel.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.
